

L'ÚLTIM VESPRE

Quan les llums de l'últim vespre tenyeixin de porpra els sòlids carreus de la nostra suda, deixa Balaguer. Fes-ho, en el moment exacte que les fulles dels salzes llepin la superfície opaca del riu somort i calmós, quan sentis el muetzí cridar per últim cop a pregària i vegis, esporuguits, els vilatans córrer, empesos per la incertesa. Marxa a l'hora que les cigonyes blanques s'acoblin als nius i peixin els polls amb serps violades, quan la tarda seca i polsosa doni pas al vespre que es refresca amb la humitat de les sèquies amb què els nostres germans teixiren de regs el terme, i mostraren als bàrbars ignars com fer de la terra de foc i batalla un verger que sadolla les boques famolenques.

Ves-te'n, de les placetes on l'olor dels geranis i gespa molla amara els racons i calma les hores gravades a la pell cremada dels que tornen d'Almatà, on el forment és durament guanyat. Inicia el camí que deixen enrere els traginers vinguts dels llogarrets ara perduts, quan expliquin com va ser el darrer dia d'aquests llocs, i en fer-ho, hi afegeixin la fantasia que brolla rere la seguretat del clos. Travessa tots els tossals i serradells amb lleugera càrrega, però que no hi manqui cap detall d'allò que junts vam veure.

En creuar el llindar del darrer pòrtic assegura't que la teva memòria mai no oblidis els cants del terrissaire, ni el so dels vents quan esbatussen els canyissars, ni com fereix als narius el sofre de les adoberies. Recorda l'aroma efluent de les figues, com n'és, de refulgent, l'esclatxa vital de les magranes del terme. Servin els teus ulls fins el mínim detall de la mesquita, el radi de l'arc que descriuen les falgueres que els artesans vinguts de tots els punts del califat esculpiren, les filigranes geomètriques que pertot arreu imiten, i els capricis ornamentals que semblen convertir l'alabastre en bosc. Tingues ben clara la frescor dels patis i el murmuri de la font, l'alçada dels dolls que ens ensenyen com són els bells jardins que el Profeta ens revelà, on de ben segur, hi farem cap després de morts.

Creu-me si et dic que l'ull infidel és aliè a la bellesa i, lluny de la sensibilitat que la nostra cultura sap fer néixer talment els fruits dels horts a les deveses, de la gran mesquita no n'haurà de restar cap rastre, perquè és això el que fan per allà on passen. És segur que a sobre el que un dia va ser l'homenatge on ressona l'omnipotència de l'Únic, hi plantaran la baluerna pesada dels seus temples, que en res no superen els nostres. Seran pedres eixutes amb les que provaran d'esborrar la nostra presència. I pobres d'aquells que viuen callats i furtius, larvats en la seguretat de les cases recòndites on adoren l'estel de David. La seva naturalesa no els fa dir mai allò que pensen, i en el que pensen és en els millors obradors i horts, cases i palaus. Creuen que un cop buida la ciutat, en seran els arrendataris privilegiats. Però també ells es mossegaran els llavis fins sagnar quan vegin transmutada la sinagoga en església, i l'oprobri i l'escarni sigui atiat envers la seva fe.

Que la teva retina sàpiga donar-te les belles formes, perquè és a nosaltres, els poetes, a qui ens correspon de cantar-les. Explica com eren els carrerons de la ciutat: com arrels finíssimes que enteranyinen el coster mentre cerquen la humitat al límit del riu. Com pertot hi sura l'aroma del cardamom i la canyella, com els rapsodes i els narradors ocupen les ombres de la bulliciosa plaça, on ens plaïa de ser-hi en vespres com aquest. Digues què es veia des del turó on ens refrescàvem, a l'ombra del gran palau, quan el temps de canícula en què vèiem tornar dels erals els homes esforçats, en la contemplació del vol calm i silent d'ocells vinguts de les nostres antigues terres. Mai no oblidis la majestat dels cims llunyans, que encara ara ningú no creu que existeixen, més enllà dels quals desconeixen l'autèntica Veritat. Canta com els vells cercaven l'ombra de les pinedes, quan la xafogor i l'aire tenen la densitat del plom.

Els designis de l'Innombrable fan que nosaltres hàgim de veure com s'enrunen els mons que hem bastit. Tu saps que jo vaig ser-ne testimoni, ara fa cinc anys, quan l'enterboliment dels ulls encara no m'havia deixat orb, quan

tot just aprenies a confegir versos. Crèiem que la ciutat s'ensorrava, malgrat les altes muralles. La ràtzia de les hosts salvatges ens mostrà l'esdevenidor; fins que no arribà l'ajut dels nostres germans valerosos de Medina Larida, escarniren tot allò que estimàvem. No van respectar el treball ni la gent. I així va ser que varen prometre que tornarien, tard o d'hora, aquest cop per quedar-s'hi.

Hem anat marxant en corrua, vells, infants i dones, malgrat els discursos optimistes del nostre Senyor sobre les promeses de noves aliances, reforços i campanyes. Hem anat al sud, on el clima és benigne i la nostra civilització invencible, però no us hem oblidat. Sabem que els herois heu restat dempeus rere la muralla, tots i cadascun dels dies, fins que arribi el que sigui el darrer.

Ja no serem a temps de gaudir de tants afanys que projectàrem: un gran assut, uns banys on practicar el diàleg, noves sèquies que s'afegirien a les que hem solcat, més pous i molins, un nou poble i una gran mesquita a l'altra banda del riu, aquest cop sense muralles, perquè, ingenus, vam creure en establir la pau duradora amb els Comtes d'Urgell.

Deixa Balaguer quan siguis el darrer dels poetes que cantaran l'extrem nord i dempeus només resti el vell cec que repeteix mil vegades com vàrem cremar les barcasses, quan no hi hagi cap donzella orgullosa i els homes valerosos esmolin la fulla de les simitarres, sabent que aquestes hauran de doblegar-se, i que la sang fluirà vers el Segre, atès que el destí és ineluctable. I canta com era Balaguer per allà on vagis. Que el nostre món lloï la glòria de viure fins el darrer dia a la perla de l'extrem nord dels Banu Hud.

AVIMONI